

Les 3 Een goed leven leiden

Blok 2 – I Petrus 2:11-3:12

3.1 inleiding

In het tweede blok van de brief roept Petrus op een goed leven te leiden. Waar Petrus in het eerste deel van de brief schrijft over de roeping van de gelovigen, hun nieuwe plaats en “het volk” vooral gericht is op de relatie tussen God en mensen, de vreugde die ons is gegeven en liefde die daaruit groeit richt hij zich in het tweede deel tot de gemeente; Hij roept op tot een goed leven en maakt dit vervolgens praktisch door dit in het perspectief van relaties en meer specifiek in het perspectief van de machtsverhoudingen te plaatsen. Hoe wordt een goed leven zichtbaar als burger ten opzichte van een overheid, als slaven voor een meesters en tussen vrouwen en mannen? Dat lijden bij deze wereld hoort wordt ook zichtbaar in de verschillende machtsverhoudingen. Opnieuw geeft Petrus ons een hoger doel.

Vragen ter voorbereiding

- 1) Petrus spreekt regelmatig van “gezag”
 - a. Wat bedoelt Petrus met gezag?
 - b. Is dit anders dan jouw beeld van gezag?
 - c. Hoe pas je de woorden van Petrus toe in deze tijd?
- 2) In vers 24 staat de bekende woorden “in zijn striemen zijn wij genezen”
 - a. Waarom gebruikt Petrus deze woorden?
 - b. en waarom hier?
- 3) Petrus sluit dit gedeelte af met een deel van psalm 34
 - a. Wat is de relatie tussen de brief en de psalm
 - b. Wat spreekt je aan in Psalm 34?

Inhoud

Les 3 Een goed leven leiden	1
3.1 inleiding	1
3.2 Leid een goed leven (1:11-12)	2
3.3 Erken uw overheid (2:13-17)	2
3.3 Slaven en meesters, Christus ons voorbeeld (2:18-25)	3
3.5 Vrouwen erken het gezag (3:1-7)	5
3.6 Samen goed leven (3:1-7)	6
3.7 Ter overdenking	7

3.2 Leid een goed leven (1:11-12)

In het tweede blok van de brief kiest Petrus duidelijk een vertrekpunt, Hij noemt de gelovigen zowel geliefden als vreemdelingen. De dingen die in het eerste deel van de brief zijn benoemd vormen hier het vertrekpunt van een nieuwe aanwijzing: “leid een goed leven”

2:11-12 Leid te midden van de heidenen een goed leven

11 Geliefde broeders en zusters, u bent als vreemdelingen die ver van huis zijn; daarom vraag ik u dringend niet toe te geven aan wereldse begeerten, die uw ziel in gevaar brengen. 12 Leid te midden van de heidenen een goed leven, opdat zij die u nu voor misdadigers uitmaken, door uw goede daden tot inzicht komen en God eer bewijzen op de dag waarop Hij komt rechtspreken.

Petrus dringt aan om “niet toe te geven aan wereldse begeerten”. Anders dan in hoofdstuk 1 waar hij benadrukt waarom we standvastig moeten zijn benadrukt Petrus hier waartoe. Als vreemdelingen worden we wellicht vreemd aangekeken, hebben gewoontes, waardes en overtuigingen die echt anders zijn. Maar Petrus stelt dat wanneer we een goed leven leiden midden in die ons vreemde wereld, mensen die ons nu nog voor misdadigers uitmaken eens door ons goede leven tot inzicht zullen komen. De dag dat Hij komt rechtspreken kan duiden op het einde der tijden maar wordt ook uitgelegd als “het moment dat het geweten van een mens wordt aangesproken door God. Een mens die bedrukt, vermoeid, in gewetensnood is en/of angsten doorstaat? Dan ontdekken ze dat christenen iets hebben dat zij niet hebben. Ze wenden zich tot de God Die ze eerder in onze goede werken hebben ontmoet, maar hadden afgewezen. Is dat geen prachtig resultaat van je goede werken?

3.3 Erken uw overheid (2:13-17)

Petrus roept de gelovigen op een goed leven te leiden. Dit “Goed leven” past Petrus toe op relaties waarin een machtsverhouding ligt, te beginnen bij de burgers en overheid.

2:13-17 Erken het gezag van de overheden

13 Erken omwille van de Heer het gezag van de overheden die door mensen zijn aangesteld: van de keizer als de hoogste autoriteit 14 en van de gouverneurs, door hem afgevaardigd om misdadigers te straffen en om te belonen wie het goede doen. 15 God wil namelijk dat u door het goede te doen onwetende dwazen de mond snoert.

16 Handel als vrije mensen, maar ook als dienaren van God, want u moet u niet achter uw vrijheid verschuilen om u te misdragen. 17 Houd iedereen in ere, heb uw broeders en zusters lief, heb ontzag voor God en eerbiedig de keizer.

De oproep van Petrus om overheden die door mensen zijn aangesteld omwille van de Heer te erkennen kan niet licht worden opgevat. We vinden dit onderwijs op verschillende plaatsen in de bijbel terug [Mar.12:13, Rom.13, Ti.3]. De gelovigen hebben te maken met de goddeloze en wrede keizer Nero onder wie uiteindelijk zowel Petrus als Paulus ter dood zal worden gebracht. De opdracht lijkt helder: erken het gezag.

Wat met deze teksten in de geschiedenis is gedaan is tragisch. Slavernij, nazisme en apartheid zijn allemaal verdedigd met behulp van deze teksten. Het is dan ook belangrijk te wijzen op de veelstemmigheid van de bijbel. Naast Romeinen 13 staat bijvoorbeeld Openbaring 13, dat dezelfde Romeinse overheid als gevaarlijke en misleidende tiran voorstelt. In Handelingen 5:29 rechtvaardigen de apostelen hun halsstarrige houding door te zeggen: ‘Men moet God meer gehoorzamen dan de mensen.’ en ook de woorden van Jezus, “Geef wat van de keizer is aan de keizer, en geef aan God wat

God toebehoort”, maken duidelijk waar uiteindelijk onze loyaliteit ligt. We zijn tenslotte vreemdelingen, ballingen in Babylon, zou Petrus zelfs hintten aan het einde van zijn brief.

Wanneer we doorlezen geeft Petrus in vers 15 tot 17 zelf al meer duidelijkheid over zijn bedoelingen:

Vers 15: uw goede doen snoert onwetende dwazen de mond

Vers 16: u moet zich niet achter uw vrijheid verschuilen om u te misdragen

Vers 17: liefde voor elkaar, eerbied voor de keizer komt voort uit ontzag voor God

Petrus legt hier de vinger op de zere plek, het gaat hier niet om woorden, maar om daden waarin de waarde van het christelijk leven zichtbaar wordt. Onze gehoorzaamheid is een getuigenis, geen excuus. “U moet u niet achter uw vrijheid verschuilen om u te misdragen.”

3.3 Slaven en meesters, Christus ons voorbeeld (2:18-25)

Na de gezagsverhouding tussen burger en overheid brengt Petrus nu de gezagsverhouding tussen “slaven” en “meesters” naar voren. Hier in Nederland kunnen we ons geen voorstelling meer maken van zulke omstandigheden. Maar wat kunnen we leren van de beginselen die Petrus hier naar voren brengt? Hoe kunnen we die vandaag de dag naleven?

2:18-20 Slaven en meesters

18 Slaven, erken het gezag van uw meesters en heb ontzag voor hen, niet alleen voor goede en vriendelijke, maar ook voor slechte. 19 Het is een blijk van genade als iemand, doordat zijn aandacht op God gericht is, in staat is onverdiend leed te verdragen. 20 Immers, wanneer u de slagen verdraagt die u krijgt als straf voor wangedrag, levert dat u toch geen aanzien op? Het is echter een blijk van Gods genade wanneer u verdraagt wat u moet lijden voor uw goede daden.

Petrus vraagt de gelovigen om evenals het gezag van de overheid ook het gezag van hun meesters te erkennen, en voegt direct toe: “niet alleen bij de goede maar ook voor de slechte”. Hij schrijft dit aan nieuwe christenen die, ook juist omdat ze geloven, weinig aanzien hebben in hun stad of land. Velen zijn of worden slaven en zullen dit ook blijven.

1. Petrus toont zijn liefde en belangstelling voor een in mensengogen onbelangrijke groep, slaven. Het is goed om te bedenken dat er in Gods koninkrijk voor iedereen een eervolle rol te vervullen is, ook voor wie wordt aangezien als de laagste en onbelangrijk in onze samenleving.
2. De wereld waarin we leven is gebroken en vol leed en onrechtvaardigheid. Wie verdiend straf krijgt hoeft geen eer te verwachten. Wie de goede weg loslaat en deelneemt aan een corrupte wereld zal zijn eigen gewicht moeten dragen. Maar het is Gods genade wanneer we met onze aandacht op Hem gericht in staat zijn om onverdiend leed te verdragen.
3. Gods geboden aan slaven over onderwerping zijn geen goedkeuring van de slavernij als instituut. Het was gewoon de realiteit van de dag. Hoe moet een christelijke slaaf, als iemand die nu “vrij in Christus” was door de genade van God, in de wereld leven? Petrus benadrukt dat Gods wil voor iedereen hetzelfde is: laat het niet over je meester gaan; maak het over God.

Maar hoeveel onrecht en pijn moeten we verdragen omdat God dit van ons vraagt? Los van de onwerkelijke omstandigheden in de eerste gemeente, hoeveel onrecht moeten wij accepteren van corrupte werkgevers, overheden en/of leiders? Waarom moeten wij als gelovigen de mond snoeren van de onrechtvaardige alleen door een goed leven te leven? Waarom geen protest of revolutie?

2:21-25 Zoals Christus ons voorbeeld

21 *Dat is uw roeping; ook Christus heeft geleden, omwille van u, en heeft u daarmee een voorbeeld gegeven. Treed dus in de voetsporen van Hem*

22 *die geen enkele zonde beging en nooit bedrieglijke taal sprak.*

23 *Hij werd gehoond en hoonde zelf niet, Hij leed en dreigde niet, Hij liet het oordeel over aan Hem die rechtvaardig oordeelt.*

24 *Hij heeft onze zonden gedragen met zijn lichaam aan het kruishout, opdat wij, dood voor de zonde, rechtvaardig zouden leven. Door zijn striemen bent u genezen.*

25 *Eens dwaalde u als schapen, nu bent u naar uw herder teruggekeerd, naar Hem die uw ziel behoedt.*

Petrus noemt het onze roeping [v.21] om in de voetsporen van Christus te treden. Als we het gezag van slechte meesters als onrechtvaardig ervaren kunnen we ons bedenken dat Zijn lijden onverdiend was [v.22] en toch leerde hij ons geen kwaad met kwaad te vergelden [v.23]. Hij beschrijft de wonderlijke kracht van het Kruis [vers 24-25] met de woorden van Jesaja 53 “het lied van de lijdende knecht”. Een prachtig stuk poëzie dat ook door andere nieuwtestamentische auteurs gebruikt wordt als model om de dood van Jezus te duiden [lees Mattheüs 8.17 of Handelingen 8.32-35].

De zin “*door zijn striemen bent u genezen*” wordt regelmatig aangehaald in prediking en/of gebed. Sommigen stellen op basis van deze en andere verwijzingen naar Jesaja 53 dat wie gelooft genezen kan worden en gaan zelfs zo ver te zeggen dat wie niet genezen wordt zichzelf moet onderzoeken. “*Het ligt niet aan God*”, wordt dan gezegd, “*kijk maar, hier staat het*” Het gaat te ver een studie over genezing te doen maar als we deze brief van Petrus bestuderen kunnen we hierover in ieder geval zeggen;

- a. Het tekstgedeelte waarin deze zin staat [vers 21 tot 25] roept ons op om Jezus na te volgen in zijn lijden. Petrus verwijst naar de “lijdende dienstknecht” en wil ons erop wijzen dat als wij lijden, het ons genade is Hem te kunnen navolgen.
- b. Als we kijken naar de context van de gehele brief zien we dat Petrus de gemeente bemoedigt en aanspoort om “*ook al moet u nu tot uw verdriet nog een korte tijd allerlei beproevingen verduren*” te volharden en uit te zien naar wat “*er op ons wacht in de hemel*”.
- c. Ook andere nieuwtestamentische auteurs gebruiken Jesaja 53 als model om de dood van Jezus te duiden en zien hierin de opdracht voor de gelovigen om Hem daarin na te volgen. [Matt. 8.17, Handelingen 8.32-35, 2 Kor. 12:9, Hebr. 12:10, Gal.4:14, Fill.2:26].

Het letterlijk uitleggen van de woorden uit Jesaja 53 leidt in de praktijk van samen gemeente zijn tot pijnlijke spanning en onderlinge veroordeling. Wanneer genezing een verdienste wordt dan is ziekte een blijk van ongeloof en/of ongehoorzaamheid. Deze zienswijze heeft geen antwoord op het grote vraagstuk van lijden en pijn in zich.

Wij geloven in een God van wonderen. Niet alleen deed Jezus tijdens Zijn leven genezingswonderen (Mat. 4) en lezen we in het boek Handelingen en in de brieven van het NT hierover: (Hand. 5:12-16, 1 Kor. 12, Jak. 5), ook in onze gemeente hebben we wonderlijke genezingen meegemaakt. Maar geneest God dan iedereen? Het antwoord is helder: ‘nee’. We leven in de tijd tussen Christus’ eerste en tweede komst. Een tijd waarin de Heilige Geest ons is geschonken als een voorschot (2 Kor. 1:22), als een vooruitbetaling van het heil dat in Christus is gekomen, maar dat pas in zijn totale volheid zal doorbreken als Christus terugkomt. We hoeven niet krampachtig te zoeken naar een oorzaak voor uitblijvende genezing. Wellicht is het beter ons vast te houden aan de woorden van Paulus in Romeinen 8; ‘*Want ik ben ervan overtuigd dat het lijden van de tegenwoordige tijd niet opweegt tegen de heerlijkheid die aan ons zal worden geopenbaard.*’

De bovenstaande overtuigingen passen niet bij het welvaartsevangelie waarin genezing en voorspoed een belofte zijn die we door werken kunnen “aannemen”. Vraag je eens af: hoe zouden zijn leraren Petrus beantwoorden als hij de gedachten uit deze brief voor hen in een mailtje uiteen zou hebben gezet?

3.5 Vrouwen erken het gezag (3:1-7)

Als laatste schrijft Petrus over de verhouding tussen vrouwen en hun man. Wie goed leest, ziet dat Petrus hier dezelfde argumentatie gebruikt als bij burger en overheid;

1 Voor u, vrouwen, geldt hetzelfde: erken het gezag van uw man. Dan zullen mannen die weigeren Gods woord te gehoorzamen daarvoor gewonnen worden door het gedrag van hun vrouw, zonder dat zij iets hoeft te zeggen, 2 omdat ze zien hoe zuiver u leeft uit ontzag voor God. 3 Uw schoonheid moet niet gelegen zijn in uiterlijkheden, zoals kunstig gevlochten haar, gouden sieraden of elegante kleding, 4 maar in wat verborgen ligt in uw hart, in een zacht en stil gemoed. Dat is een onvergankelijk sieraad dat God kostbaar acht. 5 Daarmee tooiden zich vroeger ook de heilige vrouwen die hun hoop op God vestigden en het gezag van hun man erkenden, 6 zoals Sara; zij gehoorzaamde Abraham en noemde hem haar heer. U bent haar dochters wanneer u het goede doet en u geen angst laat aanjagen. 7 U, mannen, moet verstandig omgaan met uw vrouw, die kwetsbaarder is dan u. Behandel haar met respect, want zij deelt samen met u in de genade van het nieuwe leven. Dan staat niets uw gebeden in de weg.

Net als eerder bij overheden en meesters, plaatst Petrus onze houding ten opzichte van gezag allereerst ten dienste van God. “Erken het gezag, dan zullen ze voor God gewonnen worden” . Petrus beschrijft vervolgens hoe een goed leven eruitziet;

[v.2] net als bij burgers en slaven door zuiver te leven uit ontzag voor God en meer specifiek:

[v.3] Geen focus op uiterlijke schoonheid, maar door een zacht en stil gemoed. Petrus noemt dit vervolgens een onvergankelijk [lees ook 1:4-5, 2:23] sieraad.

Wat volgt is een verwijzing naar heilige vrouwen uit het verleden en meer specifiek Sara [v.6]. Waarom wijst Petrus ons op Sara? Wat kunnen we van haar leren?

- Sarai was een knappe vrouw. Haar man Abram zei tot haar: "jij bent een vrouw, schoon van aanzicht" (Gen. 12:11). Ook "de Egyptenaars (...) zagen dat zij zeer schoon was" (Gen. 12:14). Zo mooi dat Abram bang was dat de Egyptenaren hem zouden doden om Sarai te nemen (Gen. 12:13). De vorsten van Farao prezen haar schoonheid bij hem (Gen. 12:15).
- Maar Sara was pas sinds kort haar naam, nadat God voor de derde keer zijn belofte aan Abraham bevestigde. Hij zegt nu ook tegen Abraham zijn vrouw Sara te noemen; *16 Ik zal haar zegenen en jou bij haar een zoon geven. Ik zal haar zo rijk zegenen dat er volken uit haar zullen voortkomen en koningen van haar zullen afstammen.*” Gen 17:16.

Als Sara hoort dat ze een kind zal krijgen zegt ze tegen zichzelf: “*ook al ben ik verwelkt en is mijn heer oud*”... Ze praat niet met of tegen Abraham en ze denkt ook niet dat iemand haar hoort. Niet haar uiterlijke schoonheid die zo’n indruk maakte op de prinses van Egypte, maar haar toewijding en trouw aan Abraham, hoe onwaarschijnlijk zijn droom ook was, is wat Petrus inspireert: *U bent haar dochters wanneer u het goede doet en u geen angst laat aanjagen.*

Petrus gaat verder in vers 7 en spreekt de mannen in de gemeenschap aan. Dit is een eerste keer dat iemand met gegeven autoriteit wordt aangesproken. Regering en meesters worden door Petrus niet aangesproken; ze waren aannemelijk geen deel van de gemeenschap. Mannen daarentegen waren

burger, slaaf en man tegelijk. Daar waar een gelovige wel autoriteit heeft, is Petrus duidelijk: wees verstandig, houd rekening met kwetsbaarheid, handel met respect. Wie Christus navolgt weet tenslotte dat we allemaal delen in de genade van het nieuwe leven.

3.6 Samen goed leven (3:1-7)

Petrus spreekt nu tot slot met “wees allen” de gehele gemeenschap aan. Hoe kunnen wij als gemeenschap een goed leven leiden, hoe kunnen wij getuigen?

3.4 Goed samen leven (3:8-12)

⁸ Tot slot, wees allen eensgezind, leef met elkaar mee, heb elkaar lief als broeders en zusters, wees barmhartig en bereid de minste te zijn. ⁹ Vergeld geen kwaad met kwaad, en als u wordt uitgescholden, scheld dan niet terug; zegen juist, opdat u ook zelf zegen ontvangt, want daartoe bent u geroepen. ¹⁰ Immers:

‘Wie het leven liefheeft en goede jaren wil genieten,
laat hij zijn tong behoeden voor het kwaad
en zijn lippen voor woorden van bedrog,
¹¹ laat hij het kwaad mijden en doen wat goed is,
laat hij naar vrede streven en die najagen.
¹² Want het oog van de Heer rust op de rechtvaardigen
en zijn oor luistert naar hun hulpgeroep,
maar Hij keert zich tegen wie kwaad doen.’

Ook in gelijkwaardige relaties, waarin we als gemeente allemaal in dezelfde genade delen, zijn we geroepen tot een houding van liefde. Deze deugden zijn niet nieuw, Petrus herinnert ons aan de Psalm van een andere koning. We lezen psalm 34, waarin we tot diezelfde deugden worden opgeroepen.

We kunnen aannemen dat degenen die vertrouwd waren met de Psalmen, niet zouden stoppen bij de laatste woorden van vers 12. Gelovigen die de geschriften kenden, zouden in gedachten doorlezen.

18 De HEER hoort de kreten van de rechtvaardigen,
Hij bevrijdt hen uit de nood.

19 Gebroken mensen is de HEER nabij,
Hij redt wie zwaar wordt getroffen.

20 Al blijft de rechtvaardige niets bespaard,
de HEER zal hem steeds weer bevrijden.

21 Hij waakt zelfs over zijn beenderen,
niet één ervan wordt verbrijzeld.

22 Een slecht mens komt om door eigen kwaad,
wie een rechtvaardige haat zal boeten.

23 De HEER redt het leven van zijn dienaren,
nooit zal boeten wie schuilt bij Hem.

Psalm 34

Zou Petrus hier bewust “de kunst van het weglaten” hebben toegepast?

3.7 Ter overdenking

Wat kunnen wij, gelovigen in deze andere tijd, met het onderwijs van Petrus? De relatie tussen overheid en burger, tussen werkgevers en werknemers en tussen man en vrouw, zijn veranderd. Moeten we oude sociale structuren herstellen? De positie van de vrouw “onder” haar man, en evenzo de slavernij?

Bij het interpreteren van de brief maken we onderscheid tussen delen van de brief waarin zaken worden omschreven en delen die juist voorschrijven. Als Petrus het heeft over lijden en gehoorzaamheid, richt Petrus zijn aandacht op drie groepen uit de samenleving waarin volgelingen van Jezus lijdten. Hij benoemt burgers, slaven en vrouwen, bemoedigt hen en werkt uit hoe hun lijdten zinvol kan zijn.

Petrus richt zich tot burgers, slaven en vrouwen in de gemeente, maar ook tot de mannen. Niet de niet-gelovige mannen waar Petrus geen invloed op heeft, maar hij spreekt de christenmannen aan en geeft hen een wereldvreemde opdracht: erken uw vrouw. We zien dat Petrus de gelovigen aanmoedigt het goede leven te leven daar waar ze zichzelf aantreffen: onder autoriteit gesteld en autoriteit gegeven.

En zo is het ook gegaan in de eerste eeuwen van het christendom. Zoals Jezus vanaf het begin af aan duidelijk maakte, is het koninkrijk van God voor de nederigen, de treurende, de zachtmoedigen, hen die smachten naar gerechtigheid, de barmhartigen, de vredestichters, hen die vanwege gerechtigheid vervolgd worden. De gemeenten groeiden door hoe vrouwen, maar ook slaven en andere minderbedeelden in het leven stonden: liefdevol, vertrouwend, gunnend.

Wat zeggen wij snel “maar de premier, en die leraar, want die politieagent” en zou Petrus niet tot ons zeggen: jij hebt een plaats gekregen van de Heer, je kunt het koninkrijk zichtbaar maken, en als je daarom zou lijden, verheug je dan! Leef het goede leven zodat de onwetenden tot inzicht komen!

‘Verkondig het Evangelie, desnoods met woorden.’

Franciscus van Assisi, 1182-1226

Eerste van de orde van de Franciscanen